



KAMUOLIAI

Lina SIMUTYTĖ
Vilnius

Broliai

Aida Makoto

Apskritimas yra figūra, kuri turi begalybę taškų, vienodai nutolusių nuo vieno vienintelio centrinio taško. Jei Elena galėtų suskaičiuoti, kiek taškų turi ši magiška figūra, šis mįslingasis tuštumą apibrėžiantis ratas, badydama skriestuvo adatėle baltą popieriaus lapą, ji suvoktų, kodėl įvyko Babelio tragedija.

Kiekvieno sekmadienio rytą sveikina apskritimų garsai. Kiekvienoje bažnyčioje didžiulis apskritimo formos rutulys beldžiasi į varpą ir kiekvieną sekmadienio rytą vaikai spardo apskritus kamuolius, kurie vis atsitrenkia į garažų duris, kol nuo jų nusilupa mėlynai dažai, nukrinta garažo numerių

skaičiai, kol susirinkę juos vaikai kala prie medžių. Kol pabunda Toma, ateina Gytis, kol jis pradeda juoktis, kol kiemas prisipildo cigarečių kvapo ir kol užsiveria vartai, susirinkus visiems svečiams. Elena – viena iš lėktuvų linijų subraižytame danguje. Ji – Kristaus kūnas, pavadintas mėnuliu rugpjūčio tamsoje. Jos kraują geria visi, išskyrus vieną. Tačiau net ir biochemija retkarčiais virsta alchemija, tada, kai visi, išskyrus tą vienintelį, galbūt net viso gyvenimo vienintelį, jų jau laukia ant suoliuko. Tą, kuriam pabudus laiptais šlepsi keturios vaikiškos pėdos. Keturi vaikiški delnai – du jo ir du jos – liečia nusitrynusius turėklus tarsi storas laiptinės venas. Iki šios akimirkos žinau, kiek laiptelių reikia paliesti vaikiškais basučių padais, kol Elena su Dovydu nusileis į kiemą.

Tą patį rytą kito užmiesčio name prie miško degė dar praeitais metais per Velykas šventinta žvakė. Keturi nebe vaikiški delnai – du jo ir du jos – lietė vienas kitą ant karščiuojančių pagalvių. Jie buvo drėgni ir šalti tarsi pirmasis bučinyš traukinių stotyje. Jos akys matė jo akis – gilią jūrą, kurioje nebeplaukioja nei ešeriai, nei lydekos. Nei vieno žvejo ant Palangos tilto, nei vienos žuvėdros virš kopų. Nei vienos bangos, kurioje Anastazija galėtų paskęsti. „No way across some cold neurotic sea“, – šiuo metu girdžiu dainuojant Nicką Cave'ą. Greit atvažiuos greitkelio greitoji. Jau greit ši niekada neužšalanti jūrą užšals, patikėk manim, sako Anastazija ir bučiuoja Vytauto kaktą. Jis taip norėtų dar kartą pasakyti ką nors nereikšmingo, bet visos gyvenimo cigaretės jau surūkytos. Todėl belieka leisti kalbėti tylai galaktikų lūpomis, mėnulio krateriais ir Berenikės garbanų šiugždesiui, kai ji verčiasi ant kito šono, gulėdama danguje. Šią laukimo akimirką neklysta net Maceina sakydamas, jog Babelio tragedija – kiekviename iš mūsų, ir tokią minutę, tokią kaip Anastazijos ir Vytauto, mes nutylame.

Paskui prasidėjo diena, ir dvi ligoninės palatos buvo pripildytos psichodelinės tylos. Balta spalva tarsi Marilyn Monroe garbanos ilgam apgaubė Vytautą ir Anastaziją. Reanimacijos skyriuje – jis, kardiologijos – ji. Ir dar viena ji, tik kitame mieste, išgirsta skambutį – pranešama, jog abu tėvai ligoninėje ir abiem reikia pagalbos. Žemaitija – Dzūkija, maršrutas Mažeikiai – Druskininkai. Štai ji ir abstrakčioje psichodelijoje.

Visi kiemo vaikai žinojo, kad Gytis turi peilį. Be to, jis mėgo keistas šukuosenas. Viena paskutiniųjų buvo juodais ir baltais kvadratais dažyti plaukai. Jo galva priminė šachmatų dėžę. Be abejonės, tuščią. Traukinys važiavo įkaitusiais bėgiais, panašiais į gyvsidabrio juostelę termometre. Ji žiūrėjo pro dulkėtą langą, matė, kaip nuo jos bėga miškai, kaip šalin traukiasi pievos ir senos sodybos. Nes ji buvo toji, kuri yra vieniša. O Dieve, kiek reikėjo laiko, kol gyvsidabrio juostelė pakilo iki paskutinio įmanomo termometro laipsnio! Ir Dieve, Dieve, kiek daug reikėjo laiko, kol ji išdrįso įeiti pirmą į tėvo, paskui – į motinos palatą. Jis žiūrėjo fishless akimis, savo tuščia, bet gilia jūra, ir laukė kažko, kas vyksta tik kartą gyvenime. Laukė to, kas sukrėstų, pravirkdytų, priverstų ištarti tai, ko tikisi jo vienintelė dukra, jo mažoji mergaitė. Jis ilgai ilgai klausėsi laikrodžio pulso, kol pagaliau pasakė: „Velykoms grįšiu namo. Tegu atvažiuoja visa šeima.“ Ji nusišypsojo ir paklausė, ką jam reikia atnešti iš namų. Paprašė savo grybavimo peiliuko ir liepė nueiti pas mamą. Kardiologijos skyrius tikėjo išsiderinusiomis širdimis. Mama jautėsi gerai ir sakė, jog per Velykas taip pat norėtų pamatyti anūkus. Neprašė nė vieno daikto iš namų. Už poros dienų mama grįžo, bet tėvas pasiliko ligoninėje.

Artėjo vakaras. Žaidimų valanda. Vaikai žaidė šansą. „Koks tavo vardas?“ Kamuolys skrenda į Dovydo rankas. „Jonis.“ Ne, rankos atmuša kamuolį. „Gėjus-Sergėjus.“ Ne. Rankos kamuolio net neliečia. „Š...“ Rankos netyčia atmuša kamuolį. „...ansas.“ Tačiau vardas lieka paskutinis. Visi leipsta juokais. Gėjus-Sergėjus, gėjus-Sergėjus! Elenos eilė būti vedėja. Ji atsistoja tarsi Žana d’Ark prieš savo penkiolikmetę pusseserę Tomą ir pirmą kartą drįsta pasiūlyti vardą „Toma-Korova.“ Ši netyčia kamuolį pagauna. Gyčiui nejuokinga. Jis lėtai atsistoja ginti savo mylimos bendraamžės. Elena girdi, kaip Gytis šnibžda jai į ausį, junta, kaip jo peilis atsiduria prie jos rankų, sukryžiuotų už nugaros. Šalti ašmenys atsiremia į plonas de- šimtmetės venas, tarsi Hitlerio vadovaujami būriai užimtų demilitarizuotą Reino zoną. Tačiau Reino zona – tik plonas siūlelis istorijos žemėlapyje, tik viena iš Antrojo pasaulinio karo priežasčių. Jis šnabžda, kad tos mažytės venos greit bus perpjautos, jei Elena garsiai nepradės įžeidinėti Dovydo taip, kaip Gytis lieps. Žana d’Ark nusileidžia Hitleriui ir garsiai ištaria: „Nekenčiu savęs dėl to, jog esi mano brolis, sušiktas mažvaiki!“ Penkiolikmetis Hitleris patraukia ginklą, o Dovydas verkdamas bėga laiptais į kambarį. Elena išdrįsta pasakyti tėčiui, kad Gytis turi peilį ir grasina, bet nedrįsta prisipažinti Dovydui, jog tik bijodama siūlelio nutraukimo taip jį įskaudino. Iš Gyčio peilis konfiskuojamas, ir jis vis rečiau lanko savo mylimą Tomą. Praėjus savaitei visi ruošiasi į Druskininkus. Tačiau ne Velykų proga.

Elena dar ir dabar pamena, kaip kontrastingai atrodė gelsvo kamuolio spalvos kiaušinių tryniai juodos spalvos fone. „Vaikai, susidaužkit margučiais, gi Velykos... Ale kokios tų Velykos, kai dziedulis kitam kambarį pašarvotas. Vajeza, vajeza, vaikeliai, tai man jūs gaila, tai gailuos šitų mažukų...“ – brolis ir sesuo girdėjo, kaip kaimynės siūlo atneštų margučių. Numirėliams suriša kojas virve, kad šie dailiai atrodytų karste. Tačiau prieš uždarant karsto dangtį ir nuleidžiant į duobę jas reikia atrišti, kad mirusysis galėtų laisvai išeiti. Galėčiau iš visų jėgų stengtis pasakoti, kaip vėjyje plaikstėsi juodi drabužiai, kaip riedėjo ašaros Elenos skruostais – jos tarsi žvaigždės, atsiklijavusios nuo dangaus karpinio, krito ant kapinių žemės. Galėčiau ilgai ilgai pasakoti, kaip nuostabiai skambėjo laidotuvių muzikantų grojama muzika ir kaip liūdnai degė žvakės rutulio formos gaubtuose, tačiau svarbiausia ne tai. Kai reikėjo atrišti kojas, niekas nežinojo, kuo tai padaryti. Bandė atmegzti kunigas, muzikantai, Vytauto draugai, kai kurie siūlė virvę padegti. Kol ji savo palto kišenėje rado mažą šaltą tėvo grybavimo peiliuką. Tada, žinoma, karstas nuleidžiamas į duobę, Anastazija meta ant jo pirmą grumstą ir po penkerių metų vėl medituoja puodo garuose, virdama rūgštynių sriubą savo keturiolikmetei anūkei. Pamažu praeina dešimt metų, ir Dovydas išvažiuoja į kitą šalį.

Elena ieško jo, norėdama atlikti mažytę išpažintį. Ji grįžta namo ir jaučia, kaip jos širdis pirmą kartą prisipildo nenumaldomo džiaugsmo. Ji neabejoja – net jei ir liks vieniša visą likusį gyvenimą, bet kurią akimirką atsiguls ant grindų ir tamsoje klausysis Eltono Johno atliekamos „Bohemian Rhapsody“. Žinau, vos išgirdusi pirmus dainos garsus užsimerks ir matys, kaip jauna šokėja čiuožia dailųjį čiuožimą, o atsimerkusi galės surūkyti dar vieną cigaretę. Žinau, jei jos gyvenimas bus tik menka cigaretės

liepsnelė, o atsimerkusi savo kojūgalyje pamatys aistringai virpančias laidotuvių žvakes ir vainikus su baltomis lelijomis, net jei jos kojas rišančią virvę prieš nuleidžiant karstą į duobę peiliuku nupjaus Gytis, o Dovydas laikys rankose baltą vaikystės kamuolį, ji bus tikra, kad matė šviesą. Ir vien dėl jos bus vertėję gyventi.